

TEORIE A PRAXE KURIKULA PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

Zora Syslová, Hana Sedláčková

TEORETICKÁ VÝCHODISKA PROJEKTOVÁNÍ

Základní pojmy:

- Školní vzdělávací program
- Třídní vzdělávací program
- Tematická část
- Projekt
- Projektování
- Projektová výuka
- Integrovaná tematická výuka

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM

ŠVP je povinný dokument školy, na jehož základě konkrétní škola pracuje. Měl by být obsahově i formálně upravený podle daných pravidel, ucelený, relativně uzavřený, ztvárněný v kultivované písemné podobě. Jeho smyslem je vymezit především koncepci (vizi) školy, popsat podmínky vzdělávacího prostředí, charakterizovat vzdělávací obsah a vymezit práva i povinnosti jednotlivých učitelek. Vystihuje tedy to, co by mělo být společné pro celou mateřskou školu, pro všechny třídy, resp. učitelky. Pro pracovníky školy je závazný. Jako oficiální dokument školy by měl být veřejně přístupný.

Smolíková, 2006, s. 5

TŘÍDNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM

Nezávazný dokument, ve kterém učitel rozpracovává konkrétní vzdělávací nabídku popsanou ve ŠVP.

RVP PV, 2018, s. 49

Od „školního vzdělávacího programu“ se svou povahou výrazně liší. TVP není ucelený a písemně zpracovaný dokument (jako je ŠVP), ale otevřený pracovní plán pedagoga, který je vytvářený, resp. dotvářený, postupně.

Smolíková, 2005, s. 18

SOUVISEJÍCÍ POJMY

- Tematický celek
- Integrovaný blok
- Pedagogický projekt
- Vzdělávací program
- **Tematická část**

TEMATICKÁ ČÁST

Tematická část je výsečí z tematického celku (integrovaného bloku) školního vzdělávacího programu.

Jde o krátkodobý projekt třídního vzdělávacího programu.

PROJEKT

- *Projekt je komplexní úkol (problém), spjatý s životní realitou, s nímž se žák identifikuje a přebírá za něj odpovědnost, aby svou teoretickou i praktickou činností dosáhl výsledného žádoucího produktu (výstupu) projektu, pro jehož obhajobu a hodnocení má argumenty, které vycházejí z nově získané zkušenosti.*

Kratochvílová, 2007, s. 66

PROJEKT V MŠ

- *Projektem v mateřské škole myslíme problém, který mají děti řešit nebo konkrétní situace spjatá s životní realitou, kterou mají děti prostřednictvím praktických činností poznat, pochopit a získat tak nové zkušenosti využitelné v dalším životě.*

Syslová, Štěpánková, 2017, s. 10

PROJEKTOVÁNÍ

Projektování = činnost učitele.

Plánování a projektování jsou SYNONYMA.

Projektování/plánování vede k vytvoření PROJEKTU.

PROJEKTOVÁ VÝUKA V PRAXI MŠ

PROJEKTOVÁ VÝUKA

- Projektovou výukou se stává ta výuka, kde je uplatněna projektová metoda.
- Hlavním znakem takovéto výuky/vzdělávání je **vlastní realizace dětmi/žáky**, od jejího plánování až po konkrétní výstup a následné předávání získaných zkušeností druhým.
- Učitel v projektové výuce zaujímá zvláštní postavení. Ustupuje jeho dominantní role, do popředí je postavena **komunikace mezi dětmi/žáky**. Učitel by měl také věnovat nemalou pozornost vytváření **vhodného klimatu třídy**, což je nezbytná podmínka úspěšné realizace projektu.

PLÁNOVÁNÍ PROJEKTOVÉ VÝUKY

- Definovat **problém k řešení** – a to jak v rovině žáků, tak i učitelů.
- **Vytýčit si cíl** – konkrétní žádoucí stav, jehož má být dosaženo (opět pro žáky i učitele).
- Promyslet **hodnocení** – jak a kým bude provedeno.
- Zvolit výstup projektu – **závěrečnou podobu, produkt**.
- Zpracovat **časové rozvržení projektu** – doba, délka realizace.
- Promyslet prostředí projektu – místo uskutečnění.
- Vymezit účastníky projektu – kdo se zúčastní.
- Promyslet **organizaci projektu** – průběh, způsob realizace.
- Zajistit podmínky pro projekt – **pomůcky**, materiál pro úspěšnou realizaci.

PŘÍNOSY PROJEKTOVÉ VÝUKY V MŠ

- využívá svých již nabytých znalostí a dovedností, zároveň získává nové praktickou činností a experimentováním,
- rozvíjí svoji tvořivost, fantazii, aktivitu
- uvědomuje si své místo ve skupině, své hodnoty,
- učí se spolupracovat, respektovat společné zájmy
- rozvíjí své komunikační dovednosti.
- v učení převažuje činnostní povaha,
- proces učení respektuje individualitu dítěte, rozvíjí celou jeho osobnost,
- jde o přirozený, nenásilný proces, který je podpořen zájmem dítěte,
- vzniká partnerský vztah mezi dítětem a učitelem.

ZKUŠENOSTI MŠ NÍŽKOVICE

PROJEKTOVÁ METODA

- uspořádaný systém činností učitele a žáků, kde **dominantní roli zaujímají děti/žáci**. Učitel je postaven do role rádce, pomocníka, pozorovatele, **facilitátora**. Stává se tak přirozeným průvodcem dítěte za poznáním.

INTEGROVANÁ TEMATICKÁ VÝUKA

= spojována s pojmy:

1. konsolidování učiva,
2. koncentrování učiva,
3. koordinace učiva.

 znamená soustředit činnosti kolem jádra (problému), jímž je určité **téma**.

NOVÝ POHLED NA VZDĚLÁVÁNÍ

1. Cílem vzdělávání je zachování demokracie.
2. Skutečný život je tím nejlepším kurikulem pro děti, kurikulum musí být založeno na skutečnosti, nikoliv na vyučovacích předmětech a učebnicích.
3. Učení je individuální záležitostí.
4. Kurikulum by mělo sestávat z pojmů, dovedností a postojů (hodnot), které může žák získat přímou zkušeností.
5. Výukové postupy by měly poskytovat žákům možnost volit si to, co je v souladu s jejich jedinečnými způsoby učení.
6. Kurikulum by mělo obsahovat daleko méně výkladu „o“ a mělo by být založeno na prozkoumávání, objevování a používání pojmů ve skutečném světě.
7. Hodnocení by mělo být založeno na realitě.

ZÁSADY ITV

- nepřítomnost ohrožení
- smysluplný obsah
- možnost výběru
- přiměřený čas
- obohacené prostředí
- spolupráce
- okamžitá zpětná vazba
- dokonalé zvládnutí

ROZDÍLY MEZI PROJEKTOVOU VÝUKOVOU A ITV

	Projektová výuka	Tematická výuka (ITV)
Či je to plán?	Je to „podnik“ žáků.	Je to „podnik“ učitele.
Jak jsou stanoveny cíle?	Cíle se stanovují postupně, rozvíjejí se spolu s průběhem projektu.	Cíle jsou stanoveny dopředu, jsou zcela konkrétní.
Co je výstupem?	Produkt, výsledek – který je znám od počátku projektu.	Osvojení si tématu, drobnější dílčí výtvoři při plnění různých učebních úloh.
Jak je to s motivací?	Spontánní, bezděčná motivace, podporována vlastním zájmem žáků o projekt a jeho výstup.	Motivace závislá na atraktivnosti tématu a učebních úloh.
Jak je to s činnostmi žáků?	Odvíjejí se od výstupu projektu, žáci činnosti navrhuji, plánují, realizují.	Vycházejí z aplikačních úkolů, které učitel žákům předkládá.
V jaké roli je učitel?	Poradce, učitel je v pozadí.	Řídí činnosti dětí, současně plní poradenskou roli při jejich realizaci.
V čem spočívá náročnost?	V organizaci, řízení a poskytování zpětné vazby.	V přípravě tématu – jeho rozpracování do učebních úloh.

V předškolním vzdělávání je třeba uplatňovat *integrovaný přístup*. Vzdělávání by mělo probíhat na základě *integrovaných bloků*, které nerozlišují „vzdělávací oblasti“ či „složky“, ale které nabízejí dítěti vzdělávací obsah v přirozených souvislostech, vazbách a vztazích (znamená to smysluplné propojování všeho, co bývalo uměle členěno do „výchovných složek“)

RVP PV, 2004, s. 7

... JINÝMI SLOVY

Při integrované výuce je třeba uvážlivě volit jednotlivá témata, aby nově koncipovaný obsah tvořil určitou soustavu poznatků, které jsou pro děti významné, motivující a také upotřebitelné. Při koncipování pojetí integrované výuky je nutné stanovit referenční rámce učiva (činností), které umožní transformovat, integrovat a osvojovat různorodé informace a způsoby prezentování integrovaných vědních oborů.

Kratochvílová, 2014

PLÁNOVÁNÍ TÉMAT. ČÁSTÍ V MŠ

- Jde spíše o tzv. integrovanou tematickou výuku, ale směřujeme ji k projektové výuce (přebírání zodpovědnosti dětí za svůj rozvoj, sebehodnocení, aktivita dětí atd.).
- Plánování vzdělávací nabídky můžeme označit za projektování, neboť naplňuje jeho znaky a zejména postupy.
- V rámci ITV si mohou zejména starší děti plánovat/projektovat některé činnosti samy, včetně výstupu a představení ostatním dětem.

CHARAKTERISTICKÉ ZNAKY TEM. ČÁSTI

- TČ se zabývá zvolenou problematikou (tématem) **komplexně**,
- TČ reaguje na **aktuální životní situace dětí**,
- TČ je realizována v činnostech připravených učitelem, ale i v činnostech, které si děti samy navrhnou, a do kterých se zapojují na základě **vnitřní motivace**,
- TČ je koncipována tak, aby přinesla dětem nové znalosti a dovednosti získané **přímou zkušeností**,
- TČ počítá s průběžným (**formativním**) a závěrečným (**sumativním**) hodnocením.

